
Vendégszerkesztői köszöntő

A hadtudomány felől nézve a hadtörténelem az katonai élet tanítómestere. A hadtudományban kezdetektől jelenlévő elképzelés szerint a mindenkori múlt katonai vezetői döntéseinek, illetve azok földrajzi és társadalmi feltételeinek, és azok közvetlen és közvetett következményeinek – azaz összességben a hadtörténelemnek – a tanulmányozása elengedhetetlen a mindenkori jelen katonai vezetői számára. A katonai vezetőkön túl azonban a civil társadalom is a kedvezményezettek között van, mivel egy másik hadtudományi alapvetés szerint a hadtudomány, és ezzel a hadtörténelem, a legfontosabb tudomány, mivel csak ennek a virágzása teszi lehetővé a békét és azzal minden más tudomány virágzását. A hadtörténelmet természetesen lehet ennél tágabban is értelmezni, mint a történelem motorját. Ezen megközelítés szerint a hadtörténelem az általános történelem mozgatórugóját, a háborút, illetve a háború és a béke közötti átmenetet tanulmányozó diszciplína. A hadtörténelem tanulmányozása elengedhetetlen annak a folyamatnak a megértéséhez, ami a mindenkori jelen politikai és társadalmi állapotához vezetett.

Bármelyik értelmezését is választjuk a hadtörténelemnek, vagy akár mindkettőt elfogadjuk, mivel azok nem zárják ki egymást, nem tagadhatjuk a hadtörténelmi kutatások jelentőségét. A Magyar Hadtörténészek Nemzeti Bizottságának (MHNB), mint az *International Commission of Military History* (ICMH) magyarországi tagszervezetének a legfőbb célkitűzése a hadtörténelmi kutatások elősegítése. Ennek érdekében a szervezet hivatalos célkitűzése többek között a magyarországi hadtörténészek összefogása, a hadtörténelem különböző célokkal való kutatása és a kutatások éves konferenciákon való bemutatása. A Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) által támogatott 2025-ös konferenciának a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) adott otthont. A konferencián elhangzott több mint negyven előadásból a Hadtudomány különszámában egy válogatást közlünk.

A közölt tanulmányok közül az első kettő a hadtörténelem elméleti kérdéseivel foglalkozik. Boda Mihály tanulmányának témája a hadtörténetírás célja és tartalma, illetve ezen cél és tartalom változása a hadtörténetírás hosszú története során az ókori kezdetektől a 21. század elejéig, az „új” és a normatív hadtörténetírásig. Veres Violetta írása egy, a hadtörténelemben jelentős szerepet játszó szerző, Carl von Clausewitz fő

művének magyar nyelvre fordításáról, illetve annak a nyelvtudomány felől látszó nehézségeiről szól. A további hét tanulmány a hadtörténelem klasszikusabb témáit érinti időrendben. Guitman Barnabás munkája a schmalkaldeni háború (1546-1547) 1546-os szászországi hadműveleteiről, az adorfi csatáról, és abban a magyar huszárok kiemelkedő teljesítményéről szól. Az események bemutatása mellett a tanulmány forrásokat is közre ad. Lázár Balázs a háború tanulmányozásához elengedhetetlen hadsereg magyarországi szerevezésével foglalkozik, mégpedig 1756 és 1761 közötti időszakban, amikor a Magyar Királyság területén országgyűlési és rendi felhatalmazás nélkül zajlott az újoncállítás. Az így felállított ezredek részt vettek és megállták a helyüket a hétéves háborúban (1756-1763). Timár Péter szintén a porosz-osztrák (magyar) harcok egy, a bajor örökösödési háborúból (1778-1779) kiragadott részletét mutatja be, a poroszok által védett sziléziai Habelschwerdt elfoglalását. Nagy-L. István a magyar nemesi felkelés utolsó összehívását (1809), illetve ezen belül a pesti lovasezred magyarországi tevékenységét mutatja be. Bene Krisztián a francia-magyar kapcsolatok vizsgálja abból a szempontból, hogy mennyi magyar katona vett részt Franciaország háborúiban az első világháborútól (1914-1918) az (első) indokínai háborúig (1946-1954). Kiss Gábor Ferenc a magyar fegyvertechnika fejlődésére helyezi a hangsúlyt a 1938 és 1941 közötti időszakban, mégpedig a társadalmi hozzájárulásra, egész pontosan a civil ötletekre. Végül, de nem utolsó sorban, Fóris Ákos Lakatos Géza vezérezredes 1943 októberi hadparancsával foglalkozik, melyben a vezérezredes a megszálló magyar erők számára adta utasításba, hogy miként kell eljárni a megszállt területeken tapasztalható ellenséges tevékenységgel szemben. A tanulmány forrásközlésként magába foglalja a hadparancsot is.

Boda Mihály
MHNB alelnök